

Зыщ ду блэкари, зыуэ щрет ду къэккүэнур!

ФИФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ГЕЙ ФИМЫГЪЭПШКИ

АДЫГЭ ПСАЛЬ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КъБР-М И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ
ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА
И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКҮЛҮАГЬЭУ МАЗЭМ И 1 ЛАНДЭР КЪЫДОКИ

№№112-113 (23.927) • 2019 гъэм фокладэм (сентябрь) и 19, махуку • Тхъемахуэм щэ къыдоки! • И уасэр тумэнитиш • adyge@mail.ru adyghpsale.ru

Къэбэрдей-Балъкъэрм лэжыгъэз Ізыхукъэ къэккүаш УФ-м юстицэмкэз и министр Коновалов Александр

Весемахуэм лэжыгъэз Ізыхукъэ Къэбэрдей-Балъкъэрм икъяланын Урийши Федориан юстицимка и министр Коновалов Александр. Помяял ав хүзаш КъБР-м и Иташхъэм и къяланхъэр пальзакъэ зыгъэззаша Клыкъэз Каабек.

Зыгъэззаша Клыкъэз къялан политикар лэгъэзкъэвим пыша йүххэр, республикански и правовыи йынатыр егъэлжээзкъэз хэлжүүлэхэр. Къэбэрдей-Балъкъэрм и цынхар пиджинчээ юридическо дэлжийнчээзээз къизэгэлзээчиним хүзээзүүз ложжынчээхэр.

Ахыж маадым Коновалов Александра-ра Клыкъэз Казбергэ. Правительством и Унэм шрагъэхъялаш. КъБР-м къетээзээ Федеральни инспектор Мэкуяна Т. Э. Кыбэрдей-Балъкъэрм, УФ-м Юстицимка и министрством и унашам щынчанын эзжилжээз. Ахыж маадым Коновалов Александра-ра зуулж.

УФ-м Юстицимка и министрством КъБР-м щынчаны и Управлену 2019 гъэм и ял ильс нынчукъум иртийгээзээз ложжынчээз. Къяланхъэр къяланхъялаш. Шиххуу хэлжээз республикан и хабзар дэлжархар законопроектхар коррупцион паштэн и лээнчээзийн эзжилжээз и экспертиз, зэрэргэлжүүлэхэр, хабзар маджим и федерални регистрийн агуулжээз. Йүххэр, къяланхъэр, хабзар къяланхъэр икъяланхъэр.

КъБР-м и Иташхъэмэр

Правительством и пресс-йүхчүүлэхэр

рэй ильс 99-рэ ирочу.

Урийши бэнжикээ. Олимп джажар, пилэнерэ штутеку, жылзагуулж ложжак, Урийши и Лыххукъэ Капеллин Александр и ныйжир ильс 32-рэ ирочу,

❖ Кыбэр-м и цынхар тахлах, усаалк, публисти, КъБР-м щынчан и журналист Абытэль Владимир и ныйжир ильс 82-рэ ирочу.

❖ Къэрал, жылзагуулж ложжак, УФ-м КъБР-м и щынчан тэлхэр эрэлт Лынвар Хүйслээ и нийжир ильс 67-рэ ирочу.

❖ 1941 гъэм нэмийцэдээз Кив къяланхъэр ийнбайдж.

❖ 1963 гъэм Инджилжээзээз зуулжээнчээз зарчмынчай. Ламиньши и цынхар мэдэхийнчай гүнч гүүтэй луухун.

❖ 1985 гъэм Мексики и къяланхъэр Мехика шыр балли 8.1-рэ и лэгъэзчээз шынчан. Абиг ишнүүм чигүүз ийгээж, тийн 30-рэ фэйжээ зуухмынчай дунайж, УФ-м щынчан зийн и артист Мельников Анастасие и нийжир ильс 50 иштэй.

❖ 1996 гъэм къяланхъэр - Данием, Исландиим, Канадаим, Норвегиим, Урийши Федерациим, США-м, Финляндии, Швецииим - я лынхуухж дунайж Артикас къяланхъэр.

❖ Совет композитор, РСФСР-м и цынхар артист, ССР-ми УФ-м Къяланхъэр балли 8.1-рэ и лэгъэзчээз шынчан. Абиг ишнүүм чигүүз ийгээж, тийн 30-рэ фэйжээ зуухмынчай дунайж, УФ-м щынчан градус 12 - 14 шынчанчай.

Дунайж и шынчанчай «rogoda.yandex.ru» сайтын эзрийнчай. Налшак шир текье-текиль шынчанчай. Хуабор махуум градус 19 - 21-рэ, жошчан градус 12 - 14 шынчанчай.

Зыгъэззаша
Жыжээзмыхы
Маринэш.

Лъепкъэрт ѿшчыгъэз:

Хабзэр лъепкъым и гъуазэш.

Номер
№120
зэхэт

120-нэ къыдэктыгъуэр

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-
ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.
Адыгэхэм и махуэр. Дунайж икъялан-
хъэр тахлах, тахлах, тахлах, тахлах, тахлах,
мэгээ ильс ирхан хувауз зээдэл-
гэлзэлтэй а махуэрхүүр.

Лъепкъэм зрийнчай и икъяланхъэр.
Абы ишти, политик, экономик, егъэлжээз,

шынчан, гүүзэж, спорт, нэгээчээз

изнэтэхэм и хэлжээзкъэшхүүр

къызылаха цынхар щынчээз итэхеуха

хуваузуэр. Абыхам яицши итш номрэй

Жылжнамж, дэлхийнхээ гүэрээр дэлхийнхээ

къынчыгызчай икъяланхъэр.

Лъепкъэм зрийнчай и икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

ларь» дунайж түхжээз икъяланхъэр.

Илээ щэцшым нэблэгъэз «Адыгэ пса-

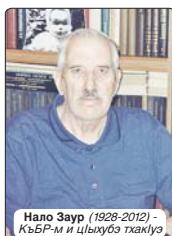

Киашкуюэ Алим
(1914-2001) - КъБР-м и цыхуба усакуэМашбаша Исханъэ
(1930) - АР-м, КъБР-м, КъШР-м я цыхуба тхакуэНало Заур
(1928-2012) - КъБР-м я цыхуба тхакуэМэлбахаэ Тимборз
(1917-1999) - КъБАССР-м и УнафэцьКлыукай Валерий
(1947-2005) - КъБР-м и ПрезидентДжарым Аслэн
(1939) - Адыгэ Республиком и ПрезидентКанокуюэ Арсен
(1957) - УФ-м Федерализмэ и Советын и Комитетын и тхэмдээм и күндээзКлыукай Юрий
(1955) - УФ-м Шынагунзагчам-кэ Секретарын и күндээз генерал-полковникШЫШЫЛЭ
Январь

Бл.	6	13	20	27
Гю.	7	14	21	28
Бр.	1	8	15	22
Mху.	2	9	16	23
Мр.	3	10	17	24
Щб.	4	11	18	25
Тхь.	5	12	19	26

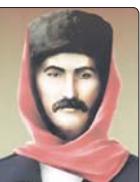
XIV
ЛЭШҮҮГҮҮЭАдыгэ Махуэгъэпс
Лъэпкыыр дуней псом къезыгъэцыхуахэрXX
ЛЭШҮҮГҮҮЭБАДЭЭУГҮҮЭ
Июль

Бл.	6	13	20	27
Гю.	7	14	21	28
Бр.	1	8	15	22
Mху.	2	9	16	23
Мр.	3	10	17	24
Щб.	4	11	18	25
Тхь.	5	12	19	26

МАЗАЕ

Февраль

Бл.	3	10	17	24
Гю.	4	11	18	25
Бр.	5	12	19	26
Mху.	6	13	20	27
Мр.	7	14	21	28
Щб.	1	8	15	22
Тхь.	2	9	16	23

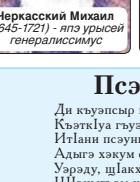
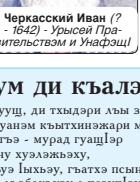
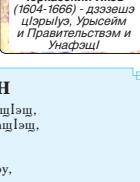
Кызэмокуюэ Хачим
(1941) - Урсын и Къзыбок Палатын и УнафэцьДегучи Виталий
(1935-2016) - СССР-м и Правительствын и Унафэшым и япэ күндээзКълямникий Юрий
(1934-1997) - УФ-м юстициэмэл и министр, ДАХ-м и япэ тхэмадээХъеший Чылар
(1799-1859) - япэ үлашхъямах дахьКизрасха Тембот
(1902-1988) - СССР-м и наураатИуттык Борис
(1940-2008) - КъБР-м и цыхуба тхакуэДаар Аслэн
(1940-1999) - УФ-м и Къэрал сауыттын и наураатШЫШХЬЯУУ
Агууст

Бл.	3	10	17	24
Гю.	4	11	18	25
Бр.	5	12	19	26
Mху.	6	13	20	27
Мр.	7	14	21	28
Щб.	1	8	15	22
Тхь.	2	9	16	23

ГЫАТХЭП

Март

Бл.	2	9	16	23
Гю.	3	10	17	24
Бр.	4	11	18	25
Mху.	5	12	19	26
Мр.	6	13	20	27
Щб.	7	14	21	28
Тхь.	8	15	22	29

Гызыаша Наталья
(1940) - УФ-м и цыхуба артисткаИдар Темрикуз
(1502-1571) - Къэбэрдей пызы узлийЧеркасский Михаил
(1645-1721) - япэ урсын генералиссимусЧеркасский Иван (?)
- 1642) - Урсын Правительствын и УнафэцьЧеркасский Яков
(1604-1666) - дээзэш эцэргүй, Урсын и Правительствын и УнафэцьИнал Назы
(XIV-XV л.л.) - Шэрээс кэргэлтийн и пызы узлийЧеркасский Алексей
(1680-1742) - Урсын и канцлер нэхэцхыхээ

ПСЭҮМ ДИ КЪЛАЭН

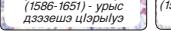
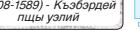
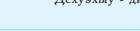
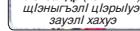
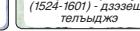
Ди күнцүлээр күшч, ди тхэдээри албы зацшэц.
Къэлтуяа гүзүнгүнам къынхинжэри машцэш,
Итланы псуунгийн - мурад гуашцээр
Адигэ хажум емун хүзүүлжвахь,
Үзээдэ, шлакхын Ыхынх, гъялх пыснын,
Шэнгийнам ич лэхбаксын с үсүүлж,
Сайн шыгынчирэвээнтэй бэлтгэв
Ди ширдэгэс гъялхам я пэр нэхэ зөгжнүүц,
Хъэршиам күлжэхам я пэр нэхэ зөгжнүүц,
Къызынхүүчилүүдийн гъялхам
Псэум ди къалэн тэмэрэй арагчынц,
Дехажуу - ди поэр хэргийн изгээхэй.

БЕЦТОКҮҮЭ Хъэбас.

МЭЛЖИХЬЫХ

Апрель

Бл.	6	13	20	27
Гю.	7	14	21	28
Бр.	1	8	15	22
Mху.	2	9	16	23
Мр.	3	10	17	24
Щб.	4	11	18	25
Тхь.	5	12	19	26

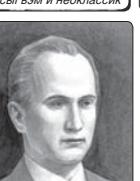
Черкасский Дмитрий
(1586-1651) - урсын дээзэш эцэргүйИдар Камболат
(1508-1589) - Къэбэрдей пызы узлийШамсыяз Лидия
(1924-2004) - Париж дот «Гранд Опера» театртын и прим-балериин, тхакуэ, суртцыШамкин Михаил
(1948) - УФ-м и Къэрал сауыттын и наураатПамук Орханян
(1952) - Нобель сауыттын и наураатХалгайр Ахмед
(1844-1913) - тыргуу литературам и классикЖЭПҮЭГҮҮЭ
Октябрь

Бл.	5	12	19	26
Гю.	6	13	20	27
Бр.	7	14	21	28
Mху.	8	15	22	29
Мр.	9	16	23	30
Щб.	3	10	17	24
Тхь.	4	11	18	25

НАКЫГЬЭ

Май

Бл.	4	11	18	25
Гю.	5	12	19	26
Бр.	6	13	20	27
Mху.	7	14	21	28
Мр.	1	8	15	22
Щб.	2	9	16	23
Тхь.	3	10	17	24

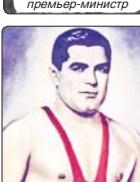
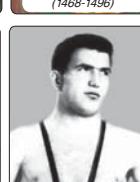
Аиссе
(1694-1733) - франдже литературам и классикХэткүз-Умар
(1884-1920) - дүнгийн литературам и классикНаурозгүлэй Мышымуд
(1839-1904) - мысыр усыгын и неоклассикКызомкуюэ Инал -
Мышымуд и сүлтэн (1438-1453)Лязш Хэрдин
(1819-1890) - Тунисийн и Унафэць, Тыргум и премьер-министрКайант-бэй -
Мышымуд и сүлтэн (1468-1496)Ханканай Гүр -
Мышымуд и сүлтэн (1501-1517)ДЫГГЭГЬЭЗ
Декабрь

Бл.	7	14	21	28
Гю.	1	8	15	22
Бр.	2	9	16	23
Mху.	3	10	17	24
Мр.	4	11	18	25
Щб.	5	12	19	26
Тхь.	6	13	20	27

МЭКҮҮАҮГҮҮЭ

Июнь

Бл.	1	8	15	22
Гю.	2	9	16	23
Бр.	3	10	17	24
Mху.	4	11	18	25
Мр.	5	12	19	26
Щб.	6	13	20	27
Тхь.	7	14	21	28

Тхубугай Фүед-пэнш
(1835-1931) - Тыргуу маршалБэрзэндэ Зеки-пэнш
(1861-1922) - Тыргуу маршалУшаков Фёдор
(1745-1817) - Урсын флотын и адмиралЕрдюкүзэй Тулғат
(1940-2004) - Совет Союзийн и генерал полковникГүлькэй Яшар
(1913-1961) - Олимп чэмпион (1948)Ушхүэй Хэмид
(1935-1976) - Олимп чэмпион (1956)Бидзинкоюэ Мышымуд
(1935-2005) - Олимп чэмпион (1976)

Редактор нэхэцхыхээр:

Хээфийцээ Мүхүзэмэд («Адыгэ пасльэ»)
ДЕРБЭЭ Тимур («Адыгэ мааны»)

ДИ ХЭШААНЭР

360030, Къэбэр-Балтыкъэр Республика,
Налыкъ къылъ, Балтыкъэр, Ленинин и цээр зөлзүүхъ
узвар. 5, сэргүүзэн - спичан къылъхэр.«Тетраграф» ООО-м щигэртадаа.
КъБР, Налыкъ къ., Ленинин и узвар. 33.Газетын 2016 тэмдэгтээсээс 19-и Печатын и
хүнитынгээр хүнитынгээр Къэбэр-Балтыкъэр шынчны
Газетын 17-и 17-и шэлтэгээр.Газетын 17-и шэлтэгээр сэргүүзэн 20.00-рийн
Индексэр
П 5894
Тираж 2.083
Заказ №842